

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep.
0030 Oslo

28.03.2011
Deres referanse: 09/5279 SL MLF/KR
Vår referanse: 09-795

Høring - endringer i reglene om offentliggjøring av skattelistene

1. Innledning

Norsk Journalistlag (NJ) er organisasjonen for redaksjonelle medarbeidere og frilansere som har journalistikk som hovedyrke. Medlemmer i NJ forplikter seg til å utøve sitt yrke på grunnlag av retten til fri informasjon og hensynet til faglig integritet. NJ arbeider for å verne om ytringsfriheten, den redaksjonelle uavhengighet og medlemmenes journalistfaglige interesser.

Vi viser til departementets høringsnotat med forslag til endringer i reglene om offentliggjøring av skattelistene. **Hovedpoengene i vår høringsuttalelse er at:**

- **Begrunnelsen for forslaget om innskrenkningen er rettslig svak.**
- **Det er problematisk at det foreslås at pressen må inngå avtaler med myndighetene som regulerer hvordan skattelistene skal kunne brukes.**
- **Forslaget om innskrenkning i viktige skatteopplysninger om selskaper er ubegrunnet.**
- **Det foreligger et sterkt behov for å ivareta den primære skattejournalistikken, inkludert kritisk og undersøkende journalistikk om hva avdøde personer etterlater seg og hvilke formuesforhold som overføres til personer under 18 år.**
- **To konkrete endringer vil kunne forbedre regelverket om offentliggjøring av skatteopplysningene.**

2. Begrunnelsen for forslaget om innskrenkningen er rettslig svak

Departementet begrunner blant annet endringsforslaget med at dagens spredning av skattelisteinformasjon og kopling opp mot andre offentlige kilder til informasjon, oppleves av mange som belastende.

Norsk Journalistlag vil understreke at hva den enkelte betaler i skatt, hva man bidrar med til fellesskapet, ikke tilhører privatsfæren. Skattebetaling er skatteytters innskudd til fellesforbruket, slik at samfunnet kan få råd til å oppfylle sine forpliktelser. Det er derfor av allmenn interesse å kunne se at alle som har inntekt og/eller formue, betaler skatt i henhold til gjeldende regelverk. Som Ytringsfrihetskommisjonen påpekte i NOU 1999:27 "Ytringsfrihed bør finde Sted" side 148:

"Det er (...) legitimt å spørre etter forhold (...) som reflekterer strukturelle forhold i samfunnet. Det dreier seg om det grunnleggende argument at åpenhet er viktig for å skape tillit og mulighet for kontroll. Man må således finne seg i å få sine inntekt- og formuesforhold offentliggjort."

I artikkel 6 i Europarådskonvensjonen "Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing for Personal Data", Strasbourg 28.01.1981 nevnes derfor naturligvis ikke skatteopplysninger i opplistingen over hva som anses som personlig data:

"Personal data revealing racial origin, political opinions or other beliefs, as well as personal data concerning health or sexual life, may not be processed automatically unless domestic law provides appropriate safeguards. The same shall apply to personal data relating to criminal convictions."

Verken norsk domstol, jf. Oslo byretts dom av 16. mars 2001 Einar Baardsen mot staten, eller Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) har konstatert at det foreligger offentliggjøring av skattelister i strid med våre folkerettslige forpliktelser etter Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK).

Tvert imot har Menneskerettsdomstolen i EMD Fressoz & Roire mot Frankrike, application 29183/95 (plenumsavgjørelse), konkludert med at Frankrike brøt EMK artikkel 10 om ytringsfrihet, ved å straffedømme to journalister for, ut fra offentlig tilgjengelige opplysninger, å ha publisert hvor mye en person hadde i inntekt og skatt.

At skatteopplysninger ikke tilhører privatsfæren, men har allmenn interesse, er også fastslått i norsk rettspraksis. I den såkalte Kemner Frantzen-saken i Rt 1987 s. 1058 publiserte Fredriksstad Blad opplysninger om at en kemner mottok godtgjørelse som bobestyrer i konkursboer. Her uttalte Høyesterett at dette gjaldt "presentasjon av et generelt spørsmål av samfunnsmessig karakter."

3. Problematisk at det foreslås at pressen må inngå avtaler med myndighetene som regulerer hvordan skattelistingene skal kunne brukes

Departementets forslag går ut på å innføre endringer i måten mediene kan publisere skatteopplysningene på.

Fra vår side er det prinsipielt viktig å understreke at ingen offentlige myndigheter, ei heller domstolen, kan regulere hvordan mediene skal viderefremme offentlig tilgjengelig informasjon. At myndigheter ikke kan overprøve medienes valg av

reportasjetechnikker, for eksempel valg av stoffvinkling og utforming av en ytring, er presisert en rekke ganger av Menneskerettsdomstolen.

For eksempel i EMD Bladet Tromsø 1999 avsnitt 63, EMD Bergens Tidende 2000 avsnitt 57 og EMD Tønsbergs Blad 2007 avsnitt 94. I sistnevnte avgjørelse heter det:

“The methods of objective and balanced reporting may vary considerably, depending among other things on the medium in question; it is not for the Court, any more than it is for the national courts, to substitute its own views for those of the press as to what techniques of reporting should be adopted by journalists (see Jersild, cited above, pp. 23-25, §§ 31 and 34; Bladet Tromsø and Stensaas, cited above, § 63; and Bergens Tidende and Others, cited above, § 57).”

Gitt de premissene som legges til grunn i departementets høringsnotat, er vi likevel tilfredse med at pressen fortsatt vil kunne bruke listene til journalistiske formål. Men når departementet foreslår at det innføres “en avtalebasert modell for utlevering av de årlige listene”, er det etter NJs oppfatning uheldig at ikke departementet utdyper og klargjør hva disse avtalene konkret skal inneholde.

Fra NJs side er det viktig å understreke at myndighetene ikke kan legge for strenge vilkår til grunn for hvem som skal få utlevert listene. Massemedier omfattet av mediefridomslovas virkeområde må naturligvis omfattes. Det samme gjelder frilansere med medlemskap i Norsk Journalistlag.

4. Forslaget om innskrenking i viktige skatteopplysninger om selskaper er ubegrunnet

Departementet foreslår samme begrensninger for upersonlige skatteyttere begrunnet i de praktiske fordelene det er for ligningsmyndighetene å behandle listene etter felles og likelydende regler.

Dette kan etter NJs oppfatning umulig være en relevant begrunnelse for å begrense samfunnets tilgang til skatteopplysninger om selskaper. Sammenholdt med listene for personlige skatteyttere, er det her enda sterkere hensyn som tilsier mest mulig åpenhet rundt skattetall som kan ha betydelige samfunnsverdier.

5. Det foreligger et sterkt behov for å ivareta den primære skattejournalistikken

a) Kritisk og undersøkende journalistikk

Norsk Journalistlag er som nevnt tilfreds med at forslaget ikke begrenser pressens mulighet til søk og sammenstilling av opplysninger fra skattelistingene, slik at mediene kan drive effektiv, kritisk og undersøkende journalistikk på området. Informasjon om skatteligning er et viktig verktøy for journalistisk virksomhet.

Det vil således fortsatt være mulig å drive skattejournalistikk for eksempel for å belyse nullskatteyterproblematikken, inntekts- og formuesutviklingen for diverse yrkesgrupper, analyser av sammensetningen av personer, omfanget av personer som kan utnytte delingsmodellen, virkninger av den såkalte "kakseskatten", fokus på pensjonistenes inntekter og formue eller sammenligninger av kommunal service i bydeler i forhold til befolkningens status og økonomi. I **vedlegg** til denne høringen har vi lagt ved en hel rekke saker for å belyse denne type viktig journalistikk, jf. **vedlegg 1 til 16**.

b) Avdøde personer og personer under 18 år

Departementet foreslår ubegrunnet at opplysninger om avdøde personer og personer under 18 år blir fjernet fra listene.

I lys av at skattelistingene er en gullgrube for faktabasert samfunnsjournalistikk, kan vi ikke se noe problem ved å beholde disse opplysningene i det materiale som blir pressens kildegrunnlag. Det er viktig at listene er så fullstendige som mulig. For eksempel for å vise hvor mye avdøde personer etterlater seg i verdier eller hvilke formuesforhold som overføres til mindreårige. Avdøde og barn har uansett et rettslig og presseetisk personvern i behold i tilknytning til måten disse opplysningene publiseres på.

6. To konkrete endringer vil kunne forbedre offentliggjøringen av skatteopplysninger

a) De elektroniske listene til mediene

For å få mest mulig korrekt informasjon og for å unngå navneforvekslinger, har en rekke journalister overfor presseorganisasjonene signalisert at det vil være en stor fordel dersom listene inneholder fødselsdato- og personnummer. Ettersom det kun vil være profesjonelle medier som vil få de elektroniske listene, mener NJ det i hvert fall bør være et minstemål er at man tar inn et tall eller kode som kan skille kjønn, slik at det kan drives god journalistikk om menn og kvinners lønnsforskjeller.

b) Skatteetatens hjemmeside

Norsk Journalistlag støtter Norsk Redaktørforenings forslag om at også lister fra tidligere år legges ut på Skatteetatens hjemmesider. På denne måten vil pressen kunne drive bedre sammenlignende journalistikk, for eksempel om systemkritikk og utviklingstrekk.

Med vennlig hilsen
for Norsk Journalistlag

Elin Floberghagen

leder

Ina Lindahl Nyrud
Ina Lindahl Nyrud

advokat